

Hva skal til for at Helsetilsynet reagerer?

Statens Helsetilsyn fører tilsyn og håndhever reaksjoner overfor alle typer helsepersonell. Hovedhensynet bak tilsynets virksomhet er å bidra til sikkerhet for pasientene. Reaksjonene fremkommer av helsepersonelloven og utgjøres i hovedsak av advarsel etter lovens § 56 eller tilbakekall av autorisasjon eller lisens i henhold til lovens § 57.

I 2009 fikk én tannlege advarsel og fire tannleger mistet autorisasjonen som følge av brudd på reglene i helsepersonelloven. I 2008 var tallene fire advarsler og ingen autorisasjonstap.

Tallene viser at det kun er en liten prosentandel som hvert år får en reaksjon. Likevel er det langt flere som kommer i tilsynsmyndighetenes søkelys, men hvor forholdene ikke anses å være av en slik karakter at de utgjør brudd på reglene i helsepersonelloven. Hvordan får Helsetilsynet kjennskap til at en tannleges virksomhet muligens er å anse som kritikkverdig eller uforsvarlig? Og hvilke forhold ved tannlegens praksis kan utløse en tilsynssak?

I det følgende vil det bli gitt eksempler på tilsynssaker mot tannleger som har vært til behandling den siste tiden. Helsepersonelloven beskriver hvilke krav som stilles til helsepersonell. Hovedkravet finnes i lovens § 4 om forsvarlighet. I henhold til regelen skal helsepersonell utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Regelen er å anse som en «rettslig standard» som endrer seg med tiden. Grunnen til dette er blant annet at innholdet i faget videreutvikles og at rammebetingelsene endres. Behandling som var «lege artis» for noen tiår siden er ikke nødvendigvis forsvarlig behandling i dag.

I hovedsak er det to forhold hos den enkelte som fører til problemer. Personlige problemer gjerne kombinert med rusproblematikk som igjen fører til at pasienter eller kolleger reagerer. Andre ganger kan det være det rent faglige som avviker så betydelig at det kan karakteriseres som «grov mangel på faglig innsikt».

Klage fra en pasient eller en bekymringsmelding fra kollega eller andre skal alltid rettes til Helsetilsynet i fylket der tannlegen praktiserer. Klagen kan omhandle behandling av en enkelt pasient eller av flere pasienter. I noen tilfeller gjelder klagen forhold ved praksisen som ikke er knyttet direkte til behandlingen, men som gjelder for eksempel hygiene eller hvordan tannlegen håndterer sitt forhold til trygden eller andre parter.

Eksempler på saker

En tannlege havnet nylig i tilsynsmyndighetenes søkelys fordi et betydelig antall pasienter fikk problemer etter å ha vært til behandling hos vedkommende. Pasientene opplevde etter kort tid at fyllinger løsnet og falt ut, at karies ikke var fjernet før fylling ble lagt, at skader etter traumer ikke ble behandlet som de skulle eller at store kariesangrep ikke var diagnostisert. Alle tannleger kan gjennom et langt yrkesliv komme til å unnlate å diagnostisere karies som burde vært oppdaget eller lagt en fylling som etter kort tid løsner og faller ut. Det blir ikke opprettet tilsynssak av den grunn. Imidlertid er det ikke akseptabelt som i dette tilfellet der et betydelig antall pasienter som ble behandlet innenfor et begrenset tidsrom opplevde at behandlingen de hadde fått var feil eller mangelfull.

De sider ved faget som tannlegen ikke mestret var å anse som kjerneområder innenfor odontologien. Å diagnostisere karies, å fjerne karies og

å legge fyllinger er ferdigheter enhver tannlege må kunne forventes å mestre. I tillegg var omfanget av en slik karakter at tannlegen ble fratatt sin autorisasjon som følge av uforsvarlig behandling og grov mangel på faglig innsikt.

Unnlatsene var å betrakte som pliktbrudd i henhold til Helsepersonelloven § 4. Selv om det ofte er vanskelige og tragiske personlige forhold som kan ha ført til at tannlegen mister grepet om praksisdriften kan dette ikke vektlegges fra tilsynsmyndighetenes side. Som helsepersonell har man et selvstendig ansvar for å ikke praktisere dersom arbeidet ikke kan utføres i samsvar med kravet til faglig forsvarlighet. I dette tilfellet viste tannlegen forståelse for tilsynsmyndighetenes reaksjon på forholdet.

Tenner ble fjernet uten grunn

Et annet lignende tilfelle har også vært til behandling i løpet av det siste året. En tannlege utførte gjentatte kritikkverdige behandlinger på et stort antall pasienter. I dette tilfellet stilte tannlegen feil diagnose på et stort antall tenner, noe som førte til at tennene gikk tapt. Tennene ble diagnostisert som nedkarierte eller angrepet av langt fremskreden marginal periodontitt. I tillegg ble det i journalen notert at tenner skulle fjernes uten at diagnose var angitt samtidig som tennene kunne ses som velfungerende på røntgenbilder. Da tannlegen startet fjerning av tennene viste det seg at vedkommende heller ikke mestret den kirurgiske delen av behandlingen. Dette igjen førte til at pasientene måtte møte til gjentatte behandlingsseanser for å få tennene fjernet.

Både det at det gjentatte ganger ble stilt feil diagnose og at tannlegen gjennomgående ikke mestret den kirurgiske behandlingen er etter Helsetilsynets syn alvorlig. Som følge av man-

gelfull eller feilaktig diagnostikk, samt manglende kirurgisk kompetanse utsettes pasientene for unødvendig irreversibel tannbehandling og påføres således en betydelig belastning.

I alle saker får tannlegen anledning til å komme med sin fremstilling av saksforholdet og det blir gitt mulighet til kontradiksjon. Den innklagede tannlegen i dette tilfellet er svært uenig i at det er blitt begått feil og har kommet med sterke og tydelige tilbakemeldinger underveis både til tilsynsmyndighetene og til de sakkyndige.

Enkeltsaker kan utløse tilsyn

I de foregående sakene ble det ansett som alvorlig at et stort antall pasienter ble berørt av feilbehandlingen. Ved andre tilfeller er det én pasient eller en enkelt behandling som kan føre til at det blir opprettet tilsynssak. En pasient fikk laget en 10-ledds bro i overkjeven. Underveis i behandlingen ble det ifølge begge parter opplysninger justert både for farge og bittforhold flere ganger, og da broen ble sementert passet den i henhold til pasientens utsagn svært dårlig. Pasienten hadde problemer med å spise, det manglet kontakt mellom kjevene og hun opplevde smerter i forbindelse med broen. Journalen inneholdt ingen opplysninger om behandlingen annet enn: «15–26 bro periodontitis».

Sett fra tilsynsmyndighetens side er det alvorligste forholdet i denne saken at behandlingen ikke er journalført. Det fremkommer ikke hvilke vurderinger som er foretatt i forkant av en så omfattende behandling. Pasienten manglet tennene 16, 24 og 25 i overkjeven. Var det da indikasjon for en 10-ledds bro? Var implantater vurdert? Dette sier journalen intet om.

Når det ikke er gitt noen opplysninger i journalen og pasienten etter fullført behandling hevder at behandlingen ikke har ført til ønsket resultat kan

det ikke konkluderes med at behandlingen som er gitt er i tråd med god praksis. Ikke sjelden ender en langvarig og kostbar behandling med konflikt dersom pasienten ikke er fornøyd. For å unngå en slik situasjon bør pasienten henvises til spesialist eller annen med større kyndighet på området. Dette fremkommer også av helsepersonellovens krav til forsvarlighet: «Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig.»

I områder med relativt god dekning av spesialister og tannleger med spesialkompetanse må det kunne forventes at pasienter henvises videre dersom en tannlege selv ikke mestrer behandlingen.

I dette tilfellet forelå utvilsomt brudd på Helsepersonellovens bestemmelser om journalføring. Som følge av manglene i journalen var det ikke mulig for tilsynsmyndighetene å få klarhet i hvilken behandling som ble foreslått, på hvilket grunnlag behandlingen ble foreslått, hvilken behandling som faktisk ble gitt og hvilken oppfølging som er ytt. Denne saken er derfor et svært godt eksempel på hvorfor det er helt avgjørende for tannleger å føre journal i henhold til regelverket.

Da journalføring anses som en svært sentral del av yrkesutøvelsen vil dette temaet bli behandlet i en egen artikkel senere.

*Aleidis Løken
Tannlege og advokat*

Tidende har som mål

- Å være et organ for odontologisk etterutdanning som bidrar til tannlegenes faglige vedlikehold og fornyelse
- Å bidra til odontologisk forskning og utvikling av faget
- Å bringe aktuelt stoff og nyheter fra tannhelsefeltet og områder som ligger nær dette feltet
- Å fremme debatt innenfor temaer som engasjerer tannlegene og andre som har sitt virke innenfor og tilknyttet tannhelsefeltet
- Å være medlemsblad for Den norske tannlegeforening